

وضعیت حقوقی اموال افرادی که مدت ها غایب شده اند چه خواهد بود؟

مطمئناً در دنیای پرتلاطم امروزی، یکی از موضوعاتی که می تواند جوامع بشری را از اختلافات شخصی و جمعی در امان بدارد...

مطمئناً در دنیای پرتلاطم امروزی، یکی از موضوعاتی که می تواند جوامع بشری را از اختلافات شخصی و جمعی در امان بدارد، آشنایی با حقوق متقابل افراد با یکدیگر و قانون است که مهمترین اثر این آشنایی و آگاهی را می توان در پیشگیری از وقوع بسیاری از مشکلات حقوقی دانست؛ بنابراین، امروز تلاش داریم تا موضوع «غایب مفقودالاثرا» را بررسی کنیم.

وقوع جنگ ها یا بلای طبیعی یا رفتن به سفرهای پرمخاطره یا هر اتفاق دیگری می تواند عاملی باشد تا کسی از خانه خارج شود و دیگر به خانه بازنگردد؛ اما کسی که رفته، ممکن است بعد از مدتی خبری از خودش یا جنازه اش به خانواده اش برسد ولی در بسیاری از موارد هم هرگز نه خبری از خود فرد و نه خبری از زنده و مرده بودنش به دست نمی آید و فرد به اصطلاح می شود «غایب مفقودالاثرا».

غایب مفقودالاثرا کیست؟

ماده 1011 قانون مدنی، اصطلاح غایب مفقودالاثرا را تعریف کرده است. غایب مفقودالاثرا به کسی گفته می شود که از غیبت او مدت نسبتاً زیادی گذشته باشد و از او به هیچ وجه خبری به دست نیاید. غایب مفقودالاثرا دارای وضع حقوقی خاصی بوده و حقوق و تکالیفی نیز برای او در قانون مقرر شده است.

یکی از نکاتی که در خصوص افراد غایب وجود دارد این است که باید تکلیف اموال، همسر و وراثت فرد تعیین شود و به بهانه بازنگشتن فرد، زندگی دیگران نباید مختل شود، برای همین هم قانونگذار مواعیدی را تعیین کرده است که با گذشت این مواعد، دیگر فرد زنده تلقی نشده و حکم به فوت او داده می شود.

حفظ اموال غایب قبل از تعیین امین

بعد از اینکه مفقودالاثرا بودن غایب محرز شد، برای حفظ و اداره اموالش، امینی به وسیله دادگاه تعیین خواهد شد. قانونگذار حفظ و نظارت اموال غایب در مدت زمان قبل از تعیین امین را بر عهده دادستان قرار داده است. (ماده 115 قانون امور حسبی)

نصب امین برای اداره اموال غایب

قانونگذار برای جلوگیری از حیف و میل اموال غایب، تعیین شخص مورد اعتمادی را به عنوان امین پیش بینی کرده است. برابر با ماده 1012 قانون مدنی، «اگر غایب مفقودالاثرا برای اداره اموال خود تکلیفی معین نکرده باشد و کسی هم نباشد که قانوناً حق تصدی امور او را داشته باشد، محکمه برای اداره اموال او یک نفر امین معین می کند و تقاضای تعیین امین فقط از طرف مدعی العموم و اشخاص ذی نفع در این امر قبول می شود.»

ماده 1028 قانون مدنی می گوید: «امینی که برای اداره کردن اموال غایب مفقودالاثرا معین می شود، باید نفقه زوجه دایم یا منقطع که مدت او نگذشته و نفقه او را زوج تعهد کرده باشد و نیز اولاد غایب را از دارایی غایب تادیه کند. در صورت اختلاف در میزان نفقه تعیین آن به عهده محکمه است.»

دادن اموال به تصرف موقت ورثه

از آنجایی که پس از گذشت دو سال از تاریخ آخرین خبر از غایب، احتمال زنده بودن او کمتر است، طبق ماده 1025 قانون مدنی «وراثت غایب مفقودالاثرا می توانند قبل از صدور حکم موت فرضی او نیز از محکمه تقاضا کنند که دارایی او را به تصرف آنها بدهد؛ مشروط بر اینکه اولاد غایب مزبور کسی را برای اداره کردن اموال خود معین نکرده باشد و ثانیاً دو سال تمام از آخرین خبر غایب گذشته باشد؛ بدون اینکه حیات یا ممات او معلوم باشد. در این مورد رعایت ماده 1023

قانون مدنی، راجع به اعلان مدت یک سال حتمی است.“

ماده 1028 قانون مدنی می گوید: “امینی که برای اداره کردن اموال غایب مفقودالاثر معین می شود، باید نفقه زوجه دایم یا منقطعه که مدت او نگذشته و نفقه او را زوج تعهد کرده باشد و نیز اولاد غایب را از دارایی غایب تادیه کند. در صورت اختلاف در میزان نفقه تعیین آن به عهده محکمه است.“

همچنین وراثت باید ضامن یا تضمینات کافی دیگری بدهند تا در صورت مراجعت غایب یا در صورتی که اشخاص ثالث حقی بر اموال او داشته باشند، از عهده اموال یا حق اشخاص ثالث برآیند. تضمینات مزبور تا موقع صدور حکم موت فرضی غایب باقی خواهد بود.

پس از آن که اموال به تصرف موقت ورثه داده شد، وظایف و اختیارات ورثه همان است که برای امین ذکر شد. برای ورثه نیز مانند امین، دادگاه می تواند حق الزحمه مناسبی از درآمد اموال غایب معین کند و حتی در صورتی که اموال غایب درآمدی نداشته باشد، پرداخت حق الزحمه از اصل اموال مجاز است.

حکم موت فرضی غایب و دادن اموال به تصرف قطعی ورثه

برابر ماده 1019 قانون مدنی،: “حکم موت فرضی غایب در موردی صادر می شود که از تاریخ آخرین خبری که از حیات او رسیده است، مدتی گذشته باشد که عادتاً چنین شخصی زنده نمی ماند.“

مدتی که در پایان آن، شخص غایب برابر قانون عادتاً زنده فرض نمی شود و می توان تقاضای صدور حکم موت فرضی کرد، حداقل سه سال و حداکثر 10 سال از تاریخ آخرین خبر غایب است. پس از گذشت مدت مقرر، در صورتی که تقاضای صدور حکم موت فرضی از طرف اشخاص ذی نفع شده باشد، دادگاه پس از رسیدگی اقدام به نشر آگهی کرده و اشخاصی را که ممکن است از غایب خبری داشته باشند دعوت خواهد کرد تا اطلاعات خود را در اختیار دادگاه بگذارند. این آگهی سه دفعه متوالی و هر کدام به فاصله یک ماه در یکی از جراید محل و یکی از روزنامه های کثیرالانتشار تهران منتشر خواهد شد.

برابر ماده 1019 قانون مدنی،: “حکم موت فرضی غایب در موردی صادر می شود که از تاریخ آخرین خبری که از حیات او رسیده است، مدتی گذشته باشد که عادتاً چنین شخصی زنده نمی ماند.“

دادگاه وقتی می تواند حکم موت فرضی را صادر کند که یک سال از تاریخ نشر آخرین آگهی گذشته و حیات غایب معلوم نشده باشد. (مواد 1023 قانون مدنی و 155 قانون امور حسبی) هرگاه ورثه غایب از قبل درخواست کرده باشند که اموال غایب به تصرف موقت آنها داده شود و طبق مقررات آگهی شده باشد، آگهی مجدد لازم نیست.

حقوق و اختیارات ورثه پس از صدور حکم موت فرضی

بعد از صدور حکم موت فرضی غایب مفقودالاثر، اموال غایب به تصرف قطعی ورثه داده خواهد شد و از این پس ورثه مالک اموال مزبور شناخته خواهند شد و می توانند هر نوع تصرفی در آن داشته باشند. پس از قطعیت حکم موت فرضی، تضمیناتی که از امین یا ورثه گرفته شده است، مرتفع خواهد شد.

طلاق غیابی همسر غایب

یکی از نکاتی که همسر غایب ممکن است تقاضا کند، رها شدن از قید زوجیت مردی است که غایب مفقودالاثر شده است. براساس قانون، هرگاه کسی چهار سال غایب مفقودالاثر باشد، همسرش می تواند از دادگاه تقاضای طلاق غیابی کند. البته در نکاح نامه های امروزی بندی به عنوان شرط ضمن عقد قرار داده شده که اگر مردی به مدت شش ماه غایب شد و از وی خبری در دست نبود، همسرش بتواند از وی جدا شود. البته اگر زوجین هنگام عقد، این بند را امضا نکنند، در این صورت زن باید چهارسال از زمان مفقود شدن فرد غایب صبر کند و سپس از دادگاه تقاضای طلاق کند.

البته چه برای فرد غایب حکم فوت فرضی صادر شود یا زن به صورت غیابی بخواهد طلاق بگیرد، پس از صدور حکم فوت فرضی یا طلاق، زن باید چهار ماه و 10 روزه وفات نگه دارد و نمی تواند در این مدت با شخص دیگری ازدواج کند. حاضر شدن غایب!

اگر همسر فرد غایب از وی طلاق گرفته باشد در صورتی که شخص غایب پس از وقوع طلاق و قبل از انقضای مدت عده (چهار ماه و ده روز) مراجعت کند، نسبت به طلاق حق رجوع دارد ولی اگر بعد از انقضای مدت عده رجوع کند، دیگر حق رجوع ندارد و زندگی دوباره با همسر سابقش، منوط به پذیرش زن و جاری شدن صیغه نکاح است. اگر زن دوباره ازدواج کرده باشد که دیگر امکان ازدواج دوباره هم وجود ندارد.

درخصوص اموال تقسیم شده هم اگر بعد از صدور حکم فوت فرضی، غایب پیدا شود، کسانی که اموال او را به عنوان وراثت تصرف کرده اند باید آنچه را که از اعیان یا عوض و یا منافع اموال مزبور حین پیدا شدن غایب موجود می باشد مسترد کنند، اما اگر اموال تلف شده باشد و اثری از آن نباشد، دیگر غایب نمی تواند ادعایی نسبت به آنها داشته باشد.